

Wisła królowa polskich rzek ^[1]

Wysłane przez admin w ndz., 2016-04-10 22:40

Królowa polskich rzek jest osią hydrograficzną województwa kujawsko - pomorskiego i wyraźnie dzieli je na krainy geograficzne i kulturowe. Na lewym brzegu rozciągają się Kujawy i wschodnia część Wielkopolski oraz południowa partia Pomorza Gdańskiego. Na prawym brzegu mamy ziemię dobrzyńską i ziemię chełmińską, zaś za ujściem Osy południowo-zachodnią strefę Pojezierza Iławskiego.

Długość Wisły na terenie Kujawsko - Pomorskiego wynosi ponad 205 km. Nad jej brzegami znajdują się cztery największe miasta regionu: Bydgoszcz, Toruń, Włocławek i Grudziądz. Ten fakt dowodzi, iż rzeka stanowiła przez wieki arterię komunikacyjną i handlową, która zapewniała rozwój i dobrobyt nadwiślańskim ośrodkom.

Dziś rzeka nie odgrywa tak ważnej roli gospodarczej, zwłaszcza że w większej swej części jest słabo uregulowana. Większe prace regulacyjne prowadzili w XIX w. Prusacy, budując wały przeciwpowodziowe i ostrogi. Wisła zachowała więc sporo ze swego naturalnego charakteru i to jej atut, szczególnie gdy myślimy o turystycznym wykorzystaniu wielkiej rzeki. Szczególnie piękne fragmenty kujawsko - pomorskiej Wisły przepływają przez skraj Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego oraz przez Zespół Parków Krajobrazowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego.

Ze względu na szybki nurt, szerokość koryta rzeki (do 1 km), niebezpieczne ostrogi i piaszczyste łachy, na Wisłę nie powinni się wybierać niedoświadczeni wodniacy. Takie grupy powinni prowadzić instruktorzy. Kilometraż szlaku żeglownego liczony jest od ujścia Przemyszy, skąd do Bałtyku pozostaje 941,2 km.

Ciekawostki krajoznawcze:

- Rezerwat przyrody Kulin (695,0 km) leży w granicach administracyjnych Włocławka na prawym brzegu Wisły poniżej Tamy Włocławskiej. Swą wyjątkowość zawdzięcza największemu w Polsce stanowisku pewnej specyficznej byliny - dyptamu jesionolistnego, znanemu bardziej jako gorejący krzew Mojżesza.
- Włocławek (679,0 km) zamieszkuje 121 tys. osób i jest to trzecie pod względem wielkości miasto regionu. Osada wczesnopiastowska powstała zapewne już w X w., zaś w XI stuleciu gród, która dał początek miastu. W 1123 r. po przeniesieniu z Kruszwicy, utworzono tu biskupstwo (civitas cathedralis Wladislavia). W mieście można zwiedzić 21 szczególnie cennych zabytków, z których pierwsze miejsce należy się katedrze wzniesionej w latach 1340- 1411, przebudowana gruntownie pod koniec XIX w. W ścianach prezbiterium znajduje się 29 amfor głośnikowych. Mało kto wie, że w jednej z kaplic znajduje się dzieło samego mistrza Wita Stwosza - tumba grobowa biskupa Piotra z Bnina Moszyńskiego z 1496 r.
- Bobrowniki (695,5 km) to dla turystów przede wszystkim malownicza ruina zamku krzyżackiego z końca XIV w. na wzgórku na prawym brzegu Wisły. Prawdopodobnie w XIII w. w tym samym miejscu istniał gród należący do władców Mazowsza, strzegący przeprawy przez Wisłę. Z zamczyskiem związane są legendy, m.in. o rycerzu Warcisławie pokutującym za poddanie twierdzy Krzyżakom, o białej damie ukazującej się na murach, o zakopanych tu skarbach. We wsi znajdują się: kościół parafialny pw. Św. Anny z XVIII w. i cmentarz rzymskokatolicki z przełomu XIX/XX stulecia.
- Nieszawa (702,0 km) na lewym brzegu to jedna z ciekawszych historii województwa. Wszystko zaczęło się w 1230 r., gdy książę Konrad Mazowiecki wydzierzał w Krzyżakom niewielki gródek – castrum Nissoue (Nieszawa) na kujawskim skrawku ziemi naprzeciwko współczesnego Torunia. Nieszawa przenoszona była czterokrotnie – ostatni raz w 1460 r. na rozkaz króla Kazimierza Jagiellończyka, który w ten sposób spełnił żądania toruńskich mieszczan i kupców, którzy wsparli skarb Rzeczypospolitej podczas wojny trzynastoletniej z państwem krzyżackim. W 1480 r. rozpoczęto w Nieszawie budowę gotyckiego pw. św. Jadwigi, który do dziś spełnia tę rolę i jest najcenniejszym zabytkiem. W pobliżu świątyni znajduje się klasycystyczny dworek (obecnie plebania) Stanisława Noakowskiego – wybitnego malarza, historyka sztuki i architekta. Klasztor franciszkanów i kościół pw. Podwyższenia Krzyża Św. zbudowano w 1611 r. Z Nieszawy na drugi brzeg Wisły kursuje bocznokołowy prom.
- Centrum Ciechocinka (714,0 km) znajduje się prawie kilometr od lewego brzegu rzeki. To chyba najbardziej znane uzdrowisko w Polsce. Jeden z wysadów solnych znajduje się w Słońsku, niegdyś osobnej wsi. W 1235 r. książę Konrad Mazowiecki oddał w dzierżawę Krzyżakom dwie warzelnie. Jednak przemysłowa eksploatacja złóż rozpoczęła się dopiero podczas zaborów, gdy w ramach

cesarstwa rosyjskiego utworzono Królestwo Polskie. Na kujawskie źródła solankowe zwrócił uwagę Stanisław Staszic. W latach 1824-33 wzniesiono dwie tężnie, trzecią - w roku 1859, które produkowały sól na skalę przemysłową. To unikat na skalę światową - dziś pełniący rolę inhalatorów dla spacerujących pod nimi kuracjuszy. W 1836 r. w zajeździe zainstalowano cztery miedziane wanny. Tak narodził się Zakład Zdrojowy, który stał się załącznikiem przyszłego uzdrowiska. W latach 30. XX w. Ciechocinek zyskał sławę miasta - ogrodu. Dywany kwiatowe, zegar kwiatowy, parki i skwery cieszą kuracjuszy do dziś. Neogotycki rzymskokatolicki kościół parafialny pw. świętych Piotra i Pawła wzniesiono w latach 1877-1884. Główny ołtarz i dwa boczne wykonane są z białego marmuru kanaryjskiego. Ciekawa jest także tutejsza cerkiew prawosławna pw. św. Michała Archanioła. Mała to budowla, drewniana, ale wyjątkowa - w stylu zauralskim. Trzeba też wspomnieć o zabytkowych zakładach przyrodoleczniczych i pijali wód z 1881 r.

- W Złotorii (728,5 km) na prawym brzegu Wisły u ujścia Drwęcy zachowały się ruiny zamku (patrz opis Drwęcy).
- W Toruniu (734,5 km) historię można łyka hałstami i wciąż turyście będzie mało. Stare Miasto rozbudowane za murami na prawym brzegu Wisły jako jedyne w województwie kujawsko - pomorskim wpisano na listę światowego dziedzictwa UNESCO. Toruń wynurzył się z niebytu dzięki Krzyżakom, którzy na miejscu opuszczonego gródka przy ujściu potoku Postolsk, założyli w 1236 r. zamek i miasto Thorn. To była druga jego lokalizacja - po założeniu w 1231 r. i przyznaniu mu dwa lata później praw miejskich. Pierwotnie ośrodek założono w miejscu zwanym dziś Starym Toruniem (7 km z nurtem Wisły od współczesnej starówki). Miasto bogaciło się na handlu wiślanym, zwłaszcza po przystąpieniu w 1280 r. do potężnego Związku Hanzeatyckiego. Władzę krzyżacką zrzucił w 1454 r., wzniesając powstanie i burząc zamek. Był to początek wojny trzynastoletniej, w wyniku której Toruń i znaczne obszary państwa krzyżackiego inkorporowano do królestwa polskiego. W 1473 r. w Toruniu urodził się Mikołaj Kopernik. Nad Starym Miastem górują potężne gotyckie wieże katedry świętych Janów Chrzciiciela i Ewangelisty oraz ratusza. Średniowieczne i renesansowe kamienice oraz kościoły spotyka się tu na każdym kroku. Na zwiedzanie miasta trzeba przeznaczyć przynajmniej cały dzień. Na lewym brzegu Wisły oglądać można ruiny średniowiecznego zamku Dębów.

- Mała Nieszawka (740,0 km) to miejsce, gdzie Krzyżacy zbudowali w pierwszej połowie XIV w. jedyny swój zamek na kujawskim brzegu Wisły, którzy wraz z osadą przejął nazwę wspomnianego już gródka castrum Nissoue, czyli Nieszawy. Warownię rozebrano w 1422 r. na mocy traktatu w Mełnie. Relikty budowli znajdują się w kępie roślinności za wałami przeciwpowodziowymi. W Małej Nieszawce znajduje się także drewniany kościółek zbudowany w 1890 r. dla zboru menonickiego (dziś kościół rzymskokatolicki pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa).

- Na lewym brzegu Wisły przycupnął także Solec Kujawski (763,5 km). Zrazu widać - w kształcie statku - Stację Ratownictwa Wodnego „Salina”. O Solcu wspominał po raz pierwszy przywilej lokacyjny wystawiony przez księcia Przemysława w 1325 r. Nazwa miasteczka nawiązuje bezpośrednio do soli, którą przywożono tu Wisłą. Serce Solca wyznacza wieża kościoła pw. św. Stanisława Biskupa Męczennika wzniesionego w latach 1910 -12. Ale miejscowość może pochwalić się

także nowoczesną halą sportową OSiR, aquaparkiem i centrum nadawczym Programu Pierwszego Polskiego Radia (dwa potężne maszty widoczne są z Wisły). Dużą atrakcją jest Park Jurajski, gdzie na zwiedzających czyhają olbrzymie dinozaury (na szczęście sztuczne).

- Fordon (773,0 km) jest od 1973 r. dzielnicą Bydgoszczy, jej największą „sypialnią”. Początki miejscowości związane są z pomorskim grodem Wyszogród, który istniał od XI stulecia. Gród został zdobyty na początku XII w. przez wojska Bolesława Krzywoustego, który ustanowił tu kasztelanię i punkt poboru cła przy przeprawie przez Wisłę. Polski już gród zniszczyli w 1330 r. Krzyżacy. Najważniejszym zabytkiem współczesnego Fordonu jest neobarokowy kościół pw. św. Mikołaja z 1928 r. oraz kościół poewangelicki św. Jana Apostoła z 1879 r. Zachował się także budynek dawnej synagogi z końca XVIII w. Brzegi Wisły w Fordonie spina most zbudowany w 1893 r. W tym czasie był to najdłuższy most w Rzeszy Niemieckiej (1325 m). Po II wojnie światowej został skrócony do 1005 m.
- Na przeciwległym brzegu Wisły wznosi się Kępa Ostromecka. Narodziła się przed ok. 12 tys. lat, gdy wody topniejącego lądolodu rzeźbiły krajobraz całej Pradoliny Toruńsko – Eberswaldzkiej. Robiły to także wtedy, gdy Prawisła porzuciła kierunek zachodni, skręcając nagle na północ i tocząc wody ku rodzącemu się Bałtykowi. To najbardziej ostry zakręt na całym szlaku żeglownej Wisły.
- W sercu Kępy Ostromeckiej znajduje się wieś Ostromecko (776,5 km), która wzmiankowana była już w 1222 r. w dokumencie Konrada Mazowieckiego, nadającego wieś biskupowi Chrystianowi. Później oddana została zakonowi krzyżackiemu i stała się siedzibą rycerską. Chlubą Ostromecka są pałace: Stary zbudowany ok. 1730 r. na wysokiej skarpie wiślanej i znacznie większy - Nowy, wzniesiony w 1849 r. Jest też park krajobrazowy, a w nim cmentarzyk rodzinny von Alvenslebenów - ostatnich właścicieli Ostromecka. Przed wejściem na teren parku znajduje się XV-wieczny kościół.
- Topolno (796,0 km) na lewym brzegu stanowiło od niepamiętnych czasów pomorską strażnicę pilnującą przeprawy przez Wisłę. Według tradycji, wczesną wiosną 1583 r. do Topolna dopłynął z wodami topniejącej Wisły XV-wieczny obraz Matki Bożej. Ludzie wyłowili go i umieścili w kapliczce. Szybko zyskał sławę cudownego. Tutejszy kościół wzniesiono w 1684 r. stylu barokowym, ale dostrzec w nim można też cechy późnogotyckie. Świątynia należała do sprowadzonych z Częstochowy paulinów, usuniętych z Topolna przez władze pruskie. Gdy w 1980 r. częstochowscy paulini sporządzili inwentaryzację dóbr pozostałych po współbraciach, ich uwagę zwróciły szlachetne kamienie zdobiące koronę wieńczącą skronie Madonny. Okazało się, że ofiarował ją zakonowi król Władysław IV. Niestety bezcenny zabytek skradziono.
- W Chrystkowie na lewym brzegu znajduje się okazała drewniana chata pomenonicka (osadników holenderskich) z 1770 r. W chacie mieści się muzeum Zespołu Parków Krajobrazowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego.
- Na przeciwległym brzegu widać dwie wieże barokowego kościoła z 1754 r. w Starogrodzie (802,5 km). Ale Starogród to znacznie starsza historia – jest protoplastą krzyżackiego Chełmna, bowiem właśnie w tym miejscu już w 1233 r. rycerze teutońscy rozpoczęli budowę zamku i miasta Culm (Chełmno). Później przenieśli je o 6 kilometrów na północ.
- Chełmno (807,0 km) to czerwień średniowiecznych murów (2700 m długości) i wyniosłe wieże gotyckich kościołów - jakbyśmy przenieśli się w XIII stulecie, gdy Krzyżacy lokowali miasto. Prawo chełmińskie stało się podstawą formalną dla lokacji ponad 200 innych miast na ziemi chełmińskiej. Chełmno ze swymi szerokimi, krzyżującymi się pod kątem prostym ulicami, olbrzymim rynkiem, było przygotowywane do roli stolicy państwa zakonnego. Tę jednak nadano Malborkowi. Najwspanialszym zabytkiem Chełmna jest ogromny kościół farny pw. Wniebowzięcia NMP wzniesiony w latach 1280-1320. Ratusz chełmiński ma charakter renesansowy, ale budowniczości wykorzystali też

fragmenty wcześniej siedziby zarządu miasta z końca XIII w.

- W Świeciu (813,5 km) na lewym brzegu rzeki podziwiać można zamek krzyżacki i inne średniowieczne zabytki, które jednak łatwiej zwiedza się przy okazji spływu rzeką Wdą (czytaj opis spływu Wdą).
- Wyniosłe wzgórza w okolicach Sartowic (820,0 km) na lewym brzegu Wisły skrywają niezwykłą historię. W czasach pogańskich miejscowość nazwano Czartowicami, bo też miała tu istnieć świątynia czarnego boga – czarta. Całe pasmo wzgórz nosi nazwę Czarcich Gór. W pierwszej połowie XIII w. książę pomorski Świętopełk II wzniósł tu gród, który w 1243 r. zdobyli i spalili Krzyżacy. Z zamkowej kaplicy zabrali relikwie św. Barbary. W tym miejscu stanęła później kaplica św. Barbary, patronki flisaków. Obecny kościółek pochodzi z 1850 r. Na sąsiednim wzgórzu znajduje się XVIII-wieczny pałac należący do końca II wojny światowej do hr. von Schwerina. Jego rodzinę wymordowano do trzeciego pokolenia za współudział w zamachu na Hitlera. Pałac otacza park w stylu angielskim, dzieło Irlandczyka Mc Claira.
- Każdy, kto płynie Wisłą pod ogromnymi spichrzami prawobrzeżnego Grudziądza (835,0 km), zakocha się w tym mieście bez pamięci. A przecież uwagę dla niezwyklej urody średniowiecznego grodu wzmocni jeszcze zapuszczając się w jego urocze uliczki, zwiedzając farę, spoglądając na miasto i Wisłę z Góry Zamkowej. Pierwsza wzmianka o miejscowości pochodzi z 1065 r. W 1222 r. Konrad Mazowiecki nadał „castrum Grudenz” biskupowi misyjnemu Prus - Chrystianowi. Dziewięć lat później gród przypadł Krzyżakom, którzy umocnili się na Górze Zamkowej, gdzie do 1299 r. zbudowali murowaną warownię. Zostały tylko fragmenty umocnień. Stare Miasto do dziś zachowało średniowieczny charakter urbanistyczny. Najstarsze spichrze wznoszące się w równym szeregu nad rzeką (26 budynków) zbudowano w XVI stuleciu. Były nie tylko magazynami zbożowymi, ale też pełniły rolę obronną.
- Potężna wieża kościoła farnego w miasteczku Nowe (853,0 km) już od XIV w. wskazuje drogę pątnikom i wędrowcom. Gród to - wbrew nazwie - stary i dostojny, bo już w czasach możnego rodu pomorskich Święców ważną rolę odgrywał. W 1308 r. posiedli go Krzyżacy. Całe miasto otoczono murami o długości ok. 1000 metrów, z szesnastoma wieżami i czterema bramami. W połowie XIV wieku na miejscu pomorskiego grodu nad wiślanym urwiskiem stał już ceglany zamek. Ocalało skrzydło główne. Najwspanialszą budowlą Nowego jest kościół farny pw. św. Mateusza Apostoła i Ewangelisty ukończony po stu latach - w połowie XV w. W krajobrazie Nowego należy jej miejsce zajmuje także inna świątynia - pofranciszkańska, wznoszona od 1283 r., zatem jeszcze w czasach przedkrzyżackich. Z czasów najdawniejszych zachowała się krypta (ok. 1301-07) wybudowana zapewne dla rodu Święców. Po wielkim pożarze miasta w 1899 r, kościół odbudowano w stylu neogotyckim z 50-metrową wieżą.

Spływy kajakowe na Wiśle:

Centralny 50. Jubileuszowy Spływ kajakowy Pojezierzem Brodnickim. Drwęca i Wisła w dniach 31.07-14.08.2010. Organizator: Klub Turystów Wodnych, 86-200 Chełmno, ul. Biskupia 16. Komandor: Lech Bolt tel./fax 48 56 6773326, kom. +48 692 190800.

Zakończenie Sezonu Kajakowego 3.10.2010 na trasie Solec Kujawski - Bydgoszcz.
Organizatorzy: Kujawsko - Pomorski Związek Kajakowy (www.pzkaj.pl).

Rejsy po Wiśle:

TRANS-WOD Błocki Czesław

05 -220 Zielonka , ul. Kilińskiego 45

tel kom. 601 625 682

fax. 56 651 44 10

email: czeslaw_blocki@vp.pl [2]

www.zegluga.torun.com.pl [3]

Rejsy po toruńskim odcinku Wisły statkami Wanda” i „Wiking”. Za 40-minutowy rejs dorośli płać 14 zł, dzieci i młodzież – 10 zł. Czarter „Wandy” kosztuje 350 zł za godz., „Wikinga” – 450 zł.to0-minutowy rejs po Wiśle.

Rejsy po rzece Wiśle w Ciechocinku łodzią motorową „Bas”, kom. 0-603 663 567.

Zobacz także

[Rzeka Brda](#)

[4]

[4]

[Rzeka Wda](#)

[5]

[5]

[Rzeka Wiśła](#)

[6]

[6]

[Rzeka Drwęca](#)

[7]

[7]

[Rzeka Noteć](#)

[8]

[8]

[Rzeka Gardęga](#)

[9]

[9]

[Jezioro Gopło](#)

[10]

[10]

[Zalew Koronowski](#)

[11]

[11]

[Zalew Włocławski](#)

[12]

[12]

[Wielki Kanał Brdy](#)

[13]

[13]

[Kanał Bydgoski](#)

[14]

[14]

[Pojezierze Brodnickie](#)

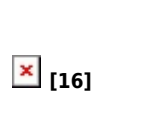
[15]

[15]

[Na wodzie z silnikiem](#)

[16]

[16]

[Nurkowanie](#)

[17]

[17]